

СТАНОВИЩЕ

За **конкурса** за доцент по професионално направление Психология (Психология на общността и механизми за социална подкрепа), обявен от университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, катедра „Педагогика и психология” на Факултета по обществени науки

КАНДИДАТ – БИЛЯНА НИКОЛАЕВА ВЕЛИКОВА-ЦОНКОВА, доктор по психология, гл. асистент в катедра „Педагогика и психология” на Факултета по обществени науки при Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО: Проф. д-р РУМЯНА БОЖИНОВА,
Департамент „Психология” при ИИНЧ - БАН

Конкурсът за доцент в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология (Психология на общността и механизми за социална подкрепа) за нуждите на катедра „Педагогика и психология” на Факултета по обществени науки при Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас е обявен съгласно законовите изисквания в ДВ, бр. 32 от 22 април 2016 г.

В конкурса участва един кандидат – доктор по психология Биляна Николаева Великова-Цонкова, гл. асистент в катедра „Педагогика и психология” на Факултета по обществени науки при Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас.

Кандидатът работи в посочения университет от 2007 година. В периода 2004 – 2007 година тя работи като ЧР в Недвижими имоти АД, гр. Бургас. Между 2001 и 2004 година Биляна Великова- Цонкова е докторант по социална психология в Института по психология при БАН и защитава дисертация на тема “Влияние на междуличностното възприятие върху взаимоотношенията в групата”.

Цонкова се отличава със сериозна професионална ангажираност. Тя води лекционни курсове и семинарни упражнения със студенти в бакалавърски и магистърски програми по дисциплините „Социална психология”, „Психология на личността”, „Медицинска психология”, „Психолого-педагогически аспекти на общуването” и др. През последните години участва в изследователски екипи, обучения и консултации в 8 проекта. Член е на редакционни колегии на три сборника. Активен член е на дружеството на психолозите в България. За настоящия конкурс кандидатката е представила 29 научни публикации. Те включват:

- 1 монография
- 2 студии,
- 25 статии, от които 3 на английски език и 1 на руски
- 1 учебно помагало по социална психология за студенти от педагогическите специалности

От посочените публикации всички са самостоятелни с изключение на една студия, която е в съавторство.

В съдържателен план публикациите на Цонкова са *изцяло по тематиката на обявения конкурс*. Те очертават две проблемни области в изследователската й практика:

1. Механизми за социална подкрепа; 2. Психология на общността.

Централно място в изследователската работа на Биляна Великова-Цонкова заема първата от посочените области, а именно *механизмите за социална подкрепа*, проблем на който са посветени 15 от нейните публикации, между които и самостоятелна монография със заглавие „Живот след онкодиагноза – индивидуални и социални различия”. Фокусът на работата в конкретното направление е преживяваният от индивида стрес, във връзка с реално възникнала заплаха за живота му - наличие на много висок стресогенен фактор, с дълготрайно действие и динамика, която варира в

зависимост от различни фактори на средата. Приносите се отнасят до спецификата на преживявания стрес и справянето с него при информация за наличието на сериозна заплаха за живота: 1) Установени са определящите моменти за възникването и за развитието на силен стрес, провокиран от застрашаваща живота медицинска диагноза; 2) Разкрито е влиянието на съществени индивидуални особености върху възприемането, протичането на специфичната стресогенна ситуация и прилаганите стратегии за справяне с нея (копинг модели); 3) Разграничени са основните фактори на средата, източниците и формите на социална подкрепа, с позитивен и негативен ефект върху състоянието на стрес; 4) Доказан е определящия ефект на позитивната социална подкрепа за контрола върху стреса, за адаптацията към житейска ситуация с променени параметри, за реинтегриране на индивида в социалната среда (ресоциализация); 5) В интегративен план е изведен модел на основните психологични механизми на регулация на състоянието и поведението на индивида при дълговременен стрес, провокиран от заплаха за живота, каквато е диагнозата и лечението на онкозаболяването, отразена е връзката личност – средови стимули.

Психология на общността е втората проблемна област в изследователската работа на кандидатката. Приложените публикации, отразяващи оригинални концепции и изследвания са 16 и техният основен принос се състои в очертаването на ефектите на училищната общност по отношение регулацията на процесите, свързани с развитието и поведението на детето, с неговото интегриране към общността, съответно: 1) Анализирани са училищата като общности; 2) Очертана е професионалната роля на учителя по отношение формирането на училищна общност; 3) Концептуализирана и проучена е връзката между училищната общност и личностното формиране и развитие на детето; 4) Очертани са ключови елементи на връзката училищна общност – отпадане от училище, установени са предпоставките за риска от отпадане и механизмите за минимизирането му.

Специално трябва да отбележа, че тематичната насоченост на публикациите, с които гл. асистент Биляна Великова-Цонкова участва в конкурса демонстрират подчертана ориентация към актуални и с висока социална значимост съвременни проблеми. Заедно с това, тези публикации свидетелстват, че получените по изследователски път резултати са със съществен приложен потенциал. Това се отнася, както за разкритите закономерности при изучаването на психологичните аспекти на онкозаболяването, така и за установените тенденции по отношение на училищната

общност, доказано значима инстанция за формирането на детето в плана на личностното му израстване и ефективна адаптация към конкретната среда. Предложен е модел за психосоциална подкрепа на раковоболни хора и техните семейства. Изведен е социалнопсихологичен модул за превенция и редуциране на рискови групи ученици.

Приложният принос на разработките на кандидатката се разкрива и в адаптираните от нея методи във връзка провежданите самостоятелни и колективни изследвания (скала на Ч. Карвър за източници на социална подкрепа, въпросник на Ч. Карвър за ориентации за справяне с преживяне проблеми и др.)

С подчертано приложна стойност е разработеното от кандидатката учебно помагало по социална психология за студенти от педагогическите специалности, което е важен елемент от реализирането на съответната преподавателска практика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Единственият кандидат в конкурса за доцент по професионално направление Психология (Психология на общността и механизми за социална подкрепа) в катедра „Педагогика и психология“ на Факултета по обществени науки при Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас гл. асистент БИЛЯНА НИКОЛАЕВА ВЕЛИКОВА-ЦОНКОВА е изявен професионалист в областта на психологията. Доказателство за това е както богатата ѝ преподавателска работа, така и публикационната ѝ активност, отразяваща сериозна и компетентна изследователска работа върху значими научни и практически проблеми.

В качеството си на член на журито съм убедена, че гл. асистент БИЛЯНА НИКОЛАЕВА ВЕЛИКОВА-ЦОНКОВА отговаря на условията за заемане на научната длъжност доцент и давам положително заключение за нейния избор.

1.07.2016 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Румяна Божинова

